

УДК: [02:004.8](06)

Шишкіна Олександра Сергіївна
(*наук. керівник – д-р філол. наук, професор Шкіцька І. Ю.*)
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БІБЛІОТЕЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні спостерігається стрімкий розвиток сучасних інформаційних технологій. Штучний інтелект спричинив науково-технічну революцію і став значним рушієм цифрової трансформації в усіх галузях, зокрема й у бібліотечній. Бібліотеки в Україні намагаються інтегрувати штучний інтелект у свої стратегії цифрового маркетингу, щоб удосконалити свою роботу, підвищити рівень залученості та покращити свої послуги.

В умовах інформаційного суспільства швидко відбуваються трансформації бібліотечної реальності – традиційні ролі змінюються, з'являються нові вимоги, можливості та виклики. Модернізація бібліотечної інфраструктури, реформування освіти, трансформація наукових комунікацій висувають нові стратегічні завдання перед книгозбірнями, актуалізують питання щодо того, як бібліотеки продовжуватимуть відповідати все більшим вимогам сучасної цифрової інформаційної спільноти. Нагальності набувають дослідження щодо визначальної ролі новітніх інформаційних технологій, що ґрунтуються на методах обробки неструктурованої великорозмірної інформації та моделях знань із використанням потужних обчислювальних ресурсів та спеціалізованих інструментальних засобів, зокрема систем штучного інтелекту. Ця тема доволі актуальна, проте мало досліджена. Тому за мету ставимо аналіз використання штучного інтелекту в роботі бібліотек.

Вагомим є дослідження ролі новітніх інформаційних технологій у різних галузях, що ґрунтуються на методах опрацювання неструктурованої, великої за розмірами інформації, створення моделі знань із використанням потужних обчислювальних спецресурсів, відповідних вузькогалузевих інструментальних засобів, зокрема систем штучного інтелекту. Відповідно до Міжнародної організації зі стандартизації ISO, штучний інтелект (далі – ШІ) – галузь інформатики, яка займається розробкою інтелектуальних машин, здатних виконувати завдання, які зазвичай потребують людського інтелекту. ШІ динамічно поширюється в повсякденній діяльності, а технологічна пропозиція має попит [2].

Поширеними в бібліотечній галузі є цифрові архіви. Багато бібліотек, зокрема в Україні, працюють над оцифруванням, упорядкуванням і довгостроковим збереженням своїх фондів за допомогою алгоритмів штучного інтелекту, які аналізують і позначають зображення, відео і текст, щоб полегшити пошук та доступ до інформації.

До того ж бібліотеки мають розробити політику та процедури для довгострокового зберігання цифрових матеріалів. Це передбачає уніфікацію та оновлення форматів файлів, вибору оптимальних стратегій зберігання і резервного копіювання, а також забезпечення доступності матеріалів та можливості їх використання для майбутніх поколінь. Важливим аспектом цифрового маркетингу для бібліо-

тек є аналіз поведінки користувачів за допомогою алгоритмів штучного інтелекту, оскільки він може допомогти краще зрозуміти потреби та вподобання користувачів і використовувати цю інформацію для прийняття рішень на основі даних й адаптації маркетингових стратегій до потреб користувачів [3].

Також українські бібліотекарі можуть використовувати новітні інформаційні технології, як-от Google Analytics, для покращення відвідуваності вебсайтів, відстеження ефективності постів, моніторингу залучення та аналізу поведінки користувачів. До того ж вбудовані інструменти аналітики в соціальних мережах (наприклад, у Facebook, Twitter чи Instagram) допоможуть у створенні онлайн-опитувань та форм зворотного зв'язку для збору інформації про вподобання користувачів, їхню поведінку та задоволеність бібліотечними послугами.

Однак впровадження штучного інтелекту в бібліотечну галузь має проблеми, які потребують вирішення. Серед них – відсутність техніко-технологічних рекомендацій, потреба у кваліфікованих фахівцях, брак технічних навичок і досвіду, обмеженість ресурсів, опір змінам та інше [1]. Бібліотеки України можуть частково подолати ці труднощі – наприклад, за допомогою організації співпраці зі спеціалістами зі ШІ або іншими бібліотеками, які вже запровадили фрагменти штучного інтелекту. Працівники бібліотек також мають виявити сфери, які потребують удосконалення та інвестицій, визначити персонал із необхідними навичками, знаннями для управління і підтримки смарттехнологій; розглядати ІКТ-гаджети як засоби ефективного надання інформаційних послуг; працювати над підвищенням ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій; підвищувати свою кваліфікацію та проходити необхідну підготовку для забезпечення умов інтеграції штучного інтелекту; постійно оцінювати та адаптувати послуги технології «розумної» бібліотеки; мати чітко визначену маркетингову стратегію та план упровадження ШІ, що відповідатимуть цілям і завданням бібліотеки [2].

Отже, наші дослідження дають змогу дійти висновків, що запровадження штучного інтелекту у бібліотечну практику є актуальним питанням сьогодення та дієвим засобом процвітання книгозбірень у новій економіці знань. Попри припущення, що ця технологія зробить бібліотекарів безробітними, штучний інтелект значно покращить роботу бібліотек та якість надання послуг, а також підвищить значимість книгозбірень у майбутньому цифровому суспільстві, яке постійно змінюється.

Список використаних джерел

1. Войцеховська М. Problematyka zarządzania zmianami w bibliotekach akademickich na początku XXI w. *Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства*: матеріали III наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Львів, 29 вересня 2011 р.). Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2011. С. 33–56.

2. Дем'янюк Л. М. Штучний інтелект у бібліотечній практиці: зарубіжний досвід. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг*: матер. Міжнар. наук. конф. (Київ, 04–06 жовтня 2022 р.). Київ: НБУВ. 2022. С. 33–35. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004349> (дата звернення: 10.03.2024).

3. Маранчак Н. Використання штучного інтелекту в цифровому маркетингу бібліотечної галузі України: зарубіжний досвід і перспективи. *Цифрова платформа: інформаційні техно-*

логії в соціокультурній сфері. 2023. URL: <http://infotech-soccult.knukim.edu.ua/article/view/283986/278340> (дата звернення: 12.03.2024).

Анотація. У дослідженні розглянуто запровадження штучного інтелекту у бібліотечну практику, що є актуальним питанням сьогодення та дієвим засобом процвітання книгозбірень у новій економіці знань. Зазначено, що штучний інтелект значно покращить роботу бібліотек та якість надання послуг, а також підвищить значимість книгозбірень у майбутньому цифровому суспільстві, яке постійно змінюється.

Ключові слова: інноваційні технології, бібліотечна діяльність, штучний інтелект.

